

Hämeenlinna Hauho Rukkoila

Arkeologinen tarkkuusinventointi

2025

Hannu Takala

Maanala Oy

MAAN
ALA

Sisällysluettelo

Tutkimuksen perustiedot.....	3
1. Tausta ja tutkimustehtävä	5
2. Menetelmät ja historialliset kartat	5
3. Inventointi.....	10
4. Yhteenveto.....	10
5. Lähteet.....	14

Tutkimuksen perustiedot

Kohteet: Hämeenlinna, löytöpaikka, *Hannula 1* (esihistoriallinen, muinaisjäännösrekisterin tunnus 1000023187). Hämeenlinna, löytöpaikka, *Iso-Luotia 1* (esihistoriallinen, muinaisjäännösrekisterin tunnus 1000023190). Hämeenlinna, löytöpaikka, *Iso-Luotia 2* (esihistoriallinen, muinaisjäännösrekisterin tunnus 1000023189). Hämeenlinna, mahdollinen muinaisjäännös, *Iso-Luotia 3* (kivikautinen, muinaisjäännösrekisterin tunnus 1000023188). Hämeenlinna, muu kohde, *Iso-Luotia 4* (historiallinen, muinaisjäännösrekisterin tunnus 1000040607).

Tavoite: Selvittää sijaitseeko alueella muinaisjäännöksiä tai niihin viittaavia löytöjä.

Tutkimuslupa: -

Kenttätyöaika: 15.5.2025

Tutkijat: FT Hannu Takala, HuK Simeon Rissanen, Maanala Oy

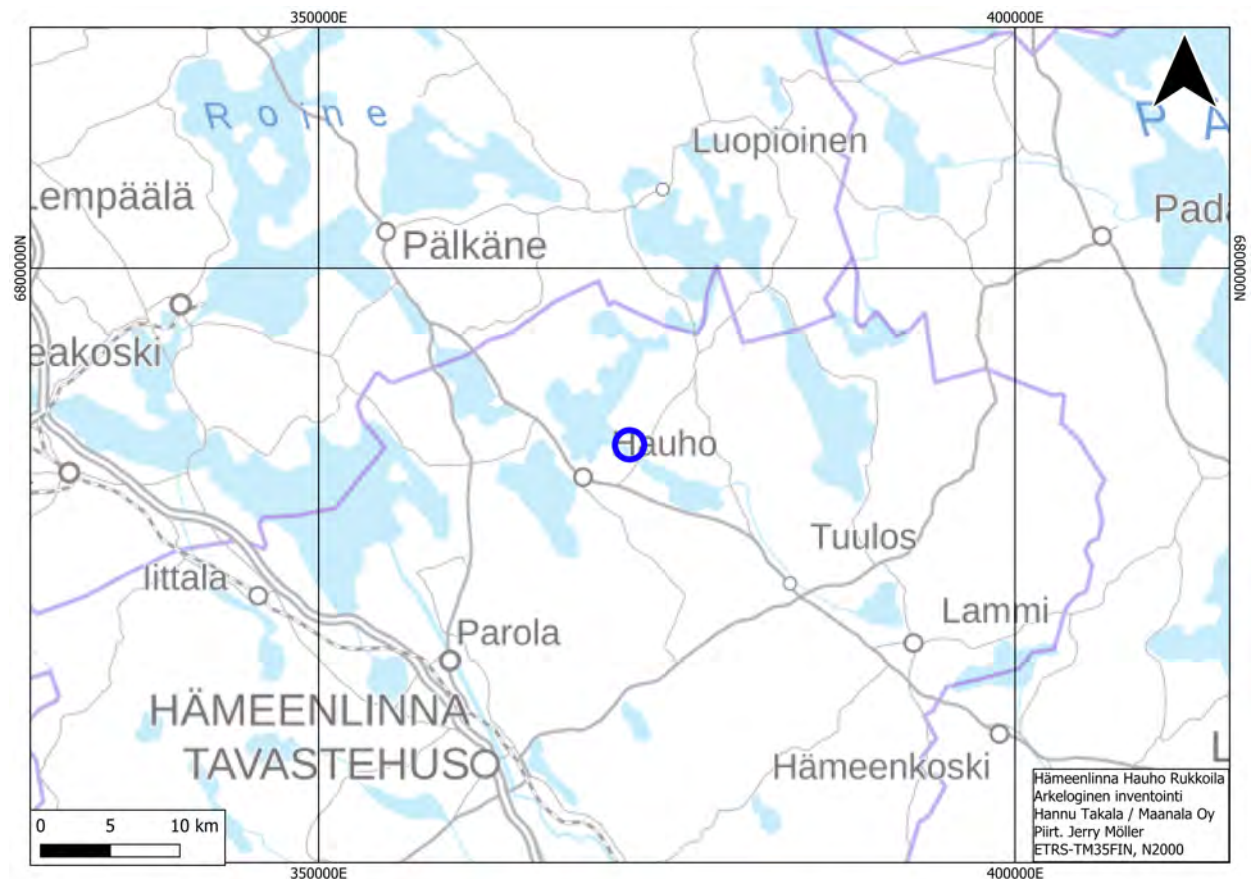
Tilaja: Kari Iloranta

Aiemmat arkeologiset tutkimukset: Saukkonen, J. 1983. Hauhon muinaisjäännökset, inventointi Museovirasto. Seppä, J. 2020. Sähkömaakaapelin konekaivun valvonta 2020. Museovirasto.

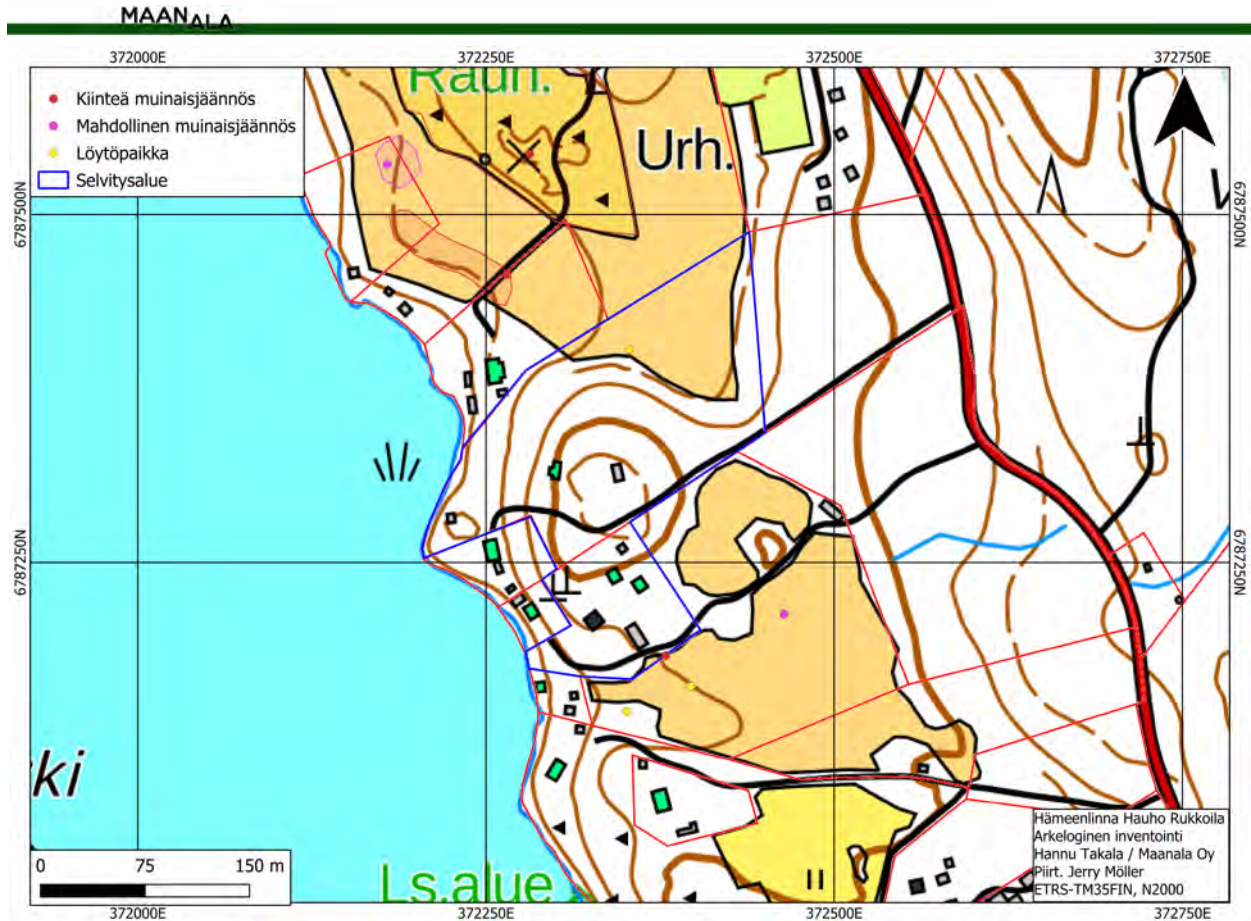
Aiemmat arkeologiset löydöt: KM 22312 kvartsi-iskos, KM 22313: 1-2 saviastian reunapala ja kvartsi-iskoksia 4 kpl, KM 22314 kvartsi-iskoksia 5 kpl, KM 22315 saviastian pala.

Tutkimuksessa talletetut esinelöydöt ja näytteet: –

Tulos: Tarkkuusinventoinnissa ei löytynyt arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyviä irtolöytöjä, muinaisjäännöksiä tai muita kohteita

Kuva 1. Tutkimuskohteet sinisen ympyrän sisällä. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Kuva 2. Kaavainventoinnin selvitysalue maastokartalla. Kartta: Maanmittauslaitos.

Raportin karttakoordinaatit on ilmoitettu ETRS-TM35FIN-järjestelmässä (korkeus N2000). Alkuperäinen arkistoaineisto digitaalisine valokuvineen: Maanala Oy. Raporttikopiot pdf-muodossa: Museoviraston arkisto, alueellinen vastuumuseo ja työn tilaaja.

Kansikuva: Selvitysalue oli Iso-Roineen rantavyöhykkeellä suurelta osin rakennettua aluetta hoidettuine pihapiireineen. Kuva Hannu Takala, Maanala Oy.

1. Tausta ja tutkimustehtävä

Hämeenlinnan kaupunki suunnittelee rantayleiskaavan muutosta Hämeenlinnan kaupungin Hauhon pitäjässä Rukkoilassa. Kaavamuutoksen tavoitteena on korjata voimassa olevan rantayleiskaavan virheellinen maankäyttöratkaisu ja osoittaa kahden tilan (Kämpinmäki 109-464-8-26 ja Telkkä I 109-464-8-23) jo rakennetut rakennuspaikat kaavamuutoksella asuinrakennuspaikoiksi ja rakennuspaikkojen ulkopuolelle jäävät osat maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi.

Kaavamuutoksen kohteena olevan alueen pinta-ala on noin 3,83 hehtaaria ja se sijaitsee noin 4,5 km koilliseen Hauhon keskustasta, Iso-Roineen pohjoisrannalla.

Selvitysalueen pohjoisosassa sijaitsee rautakautisen keramiikan kappaleen löytöpaikka Hannula 1 (muinaisjäännösrekisterin tunnus 1000023187). Alueen eteläpuolella olevalta pellolta on myös löydetty rautakautista keramiikka Iso-Luotia 2 -nimiseltä löytöpaikalta (1000023189). Eteläpuoliselta pellolta on löydetty runsaasti kivikautisia löytöjä kohteilta Iso-Luotia 1 (1000023190), Iso-Luotia 2 (1000023189) ja Iso-Luotia 3 (1000023188). Lisäksi kaava-alueen ympäristössä sijaitsee useita kiinteitä muinaisjäännöksiä ja muita arkeologisia kohteita.

Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo on edellyttänyt rantayleiskaavan muutosta koskevassa lausunnossaan 28.10.2024 (KHVM/276/2024), että kaavatyön taustaselvityksen yhteydessä tulee alueella suorittaa täydentävä arkeologinen inventointi. Lausunnon mukaan kaavaluonnos mahdollistaa lisärakentamisen korkean arkeologisen potentiaalin alueille. Edelleen lausunnon mukaan arkeologinen inventointi tulee keskittää muuttuvan maankäytön alueille.

Koska lausunnossa esitettiin, että kaavamuutos koskee muinaismuistolain 15 §:n mukaista yleistä työhanketta, vastaa hankkeen toteuttaja arkeologisen inventoinnin kustannuksista. Tämän perusteella maanomistaja Kari Iloranta tilasi museon edellyttämän tarkkuus-

inventoinnin Maanala Oy:ltä 28.12.2024 Tutkimuksen vastuuhenkilönä oli arkeologi, FT Hannu Takala, joka teki inventoinnin maastotyöt HuK Simeon Rissasen kanssa 15.5.2025 havainnoinnin kannalta hyvissä olosuhteissa.

2. Menetelmät ja historialliset kartat

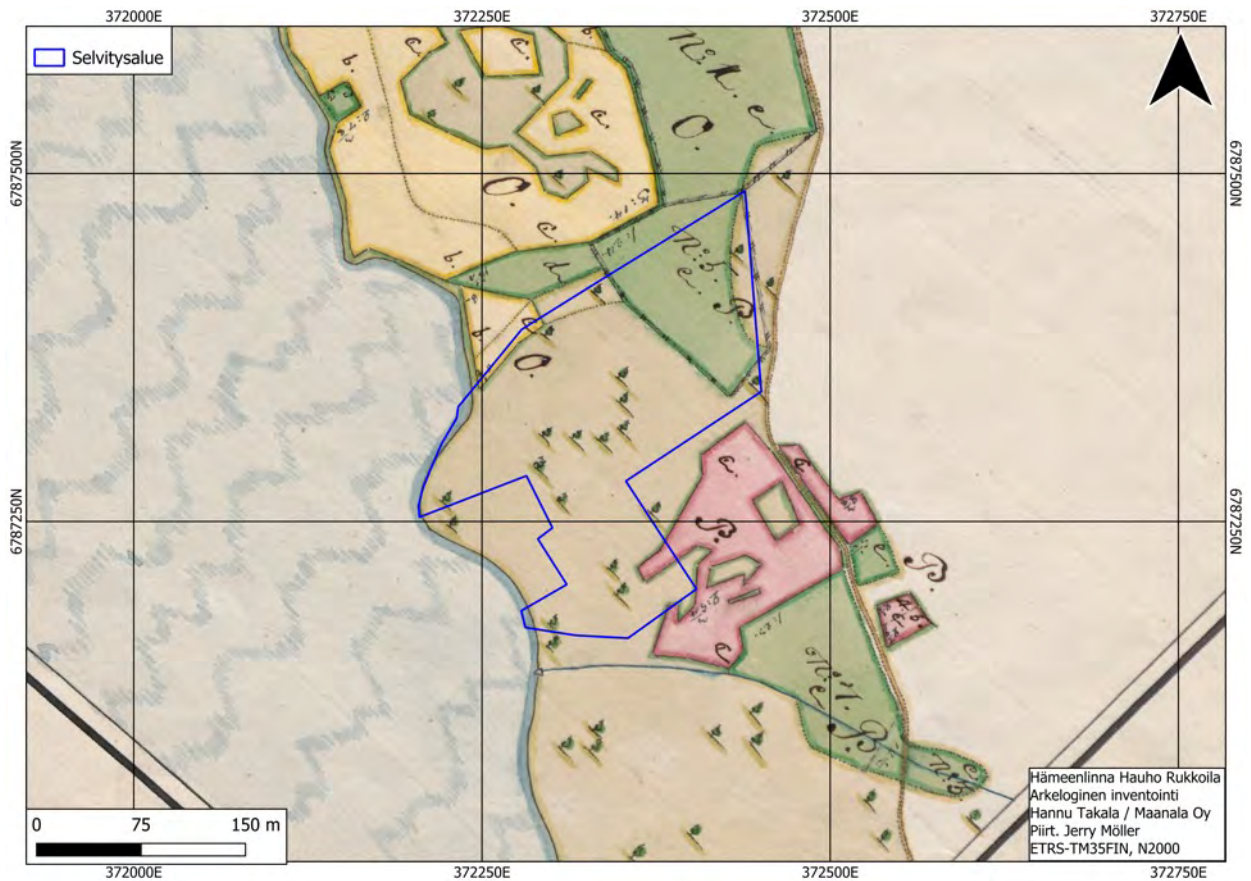
Maastotöissä noudatettiin vakiintuneita arkeologisen inventoinnin menetelmiä. Tarkastettavia alueita ja niiden ympäristöä tutkittiin silmävaraisen havainnoinnin ohella kevyellä käsikairalla sekä koekuoppien ka pienempien lapionpistojen avulla. Kaivettu maa seulottiin 2 mm silmäverkon käsiseuloilla kuivana. Havainnot dokumentoitiin mittauksin, digitaalisin valokuvoin sekä sanallisesti. Mittauksiin käytettiin käsi-GPS-paikanninta.

Selvitysalueetta kuvaavalla vuoden 1762 tiluskartalla alue on suurimmaksi osaksi merkattu metsämaaksi, mutta sen pohjois- ja eteläosassa näkyy peltoalueita sekä koillisessa niityalue. Lisäksi aivan peltoalueen etelärajan tuntumassa kulkee joki tai oja, pohjoispuolella on suurempi peltoalue ja itärajan läheisyydessä kulkee etelä-pohjois-suuntainen tie.

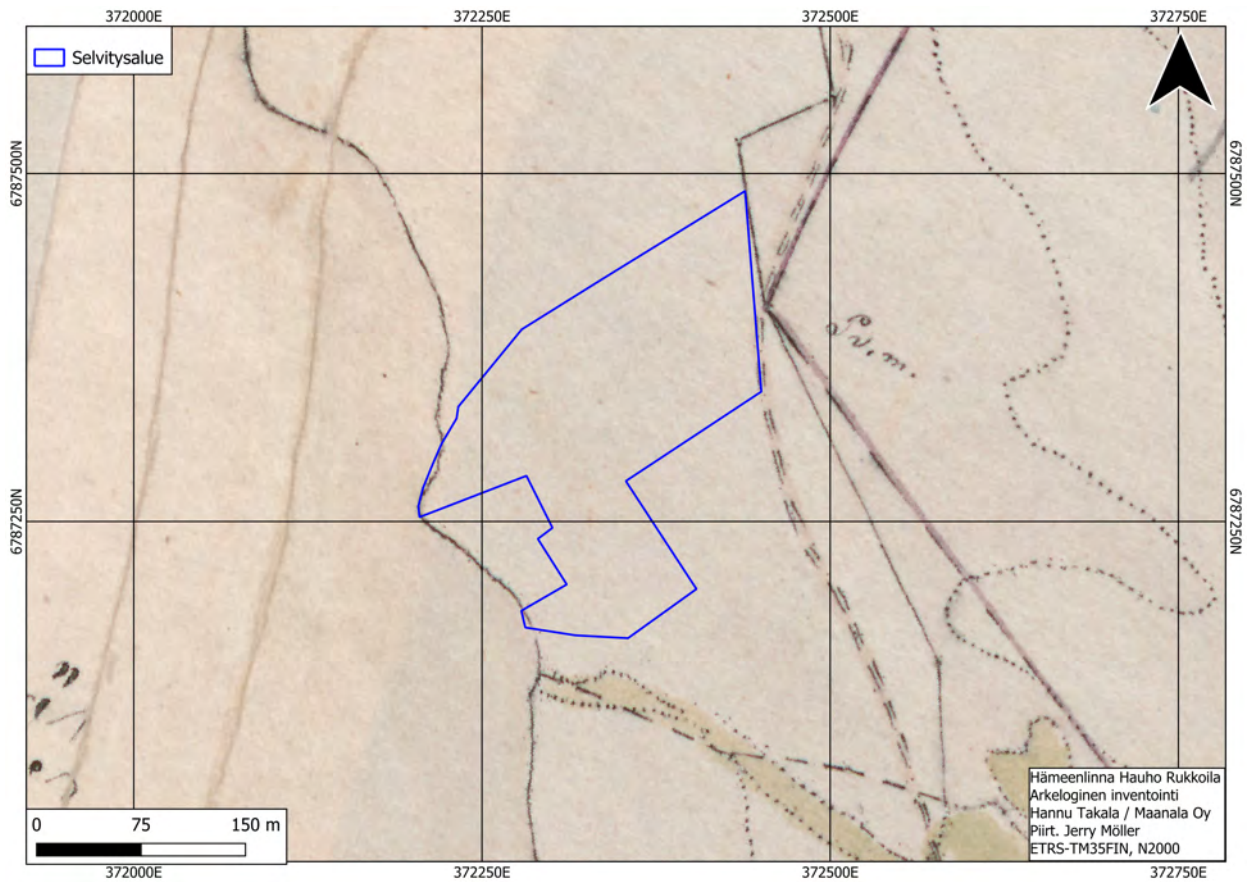
Vuosien 1763-1848 isojakokartoilla havainnot ovat suuilla osin samat. Kartoilla on kuitenkin havaittavissa selvitysalueen itärajan läheisyydessä ja eteläisen ojan mukaisesti kulkee rajat, joita ei ollut vuoden 1762 tiluskartalla.

Vuoden 1957 peruskartalla pellot ovat saaneet nykyisen muotonsa ja selvitysalueen eteläosaan on merkattu kaksi rakennusta. Vuosien 1977, 1986 ja 1997 peruskartoilla alueen rakennukset lisääntyvät ja selvitysalueen keskelle ilmestyy rakennuksille vievä lounaiskoillinen suuntainen tie.

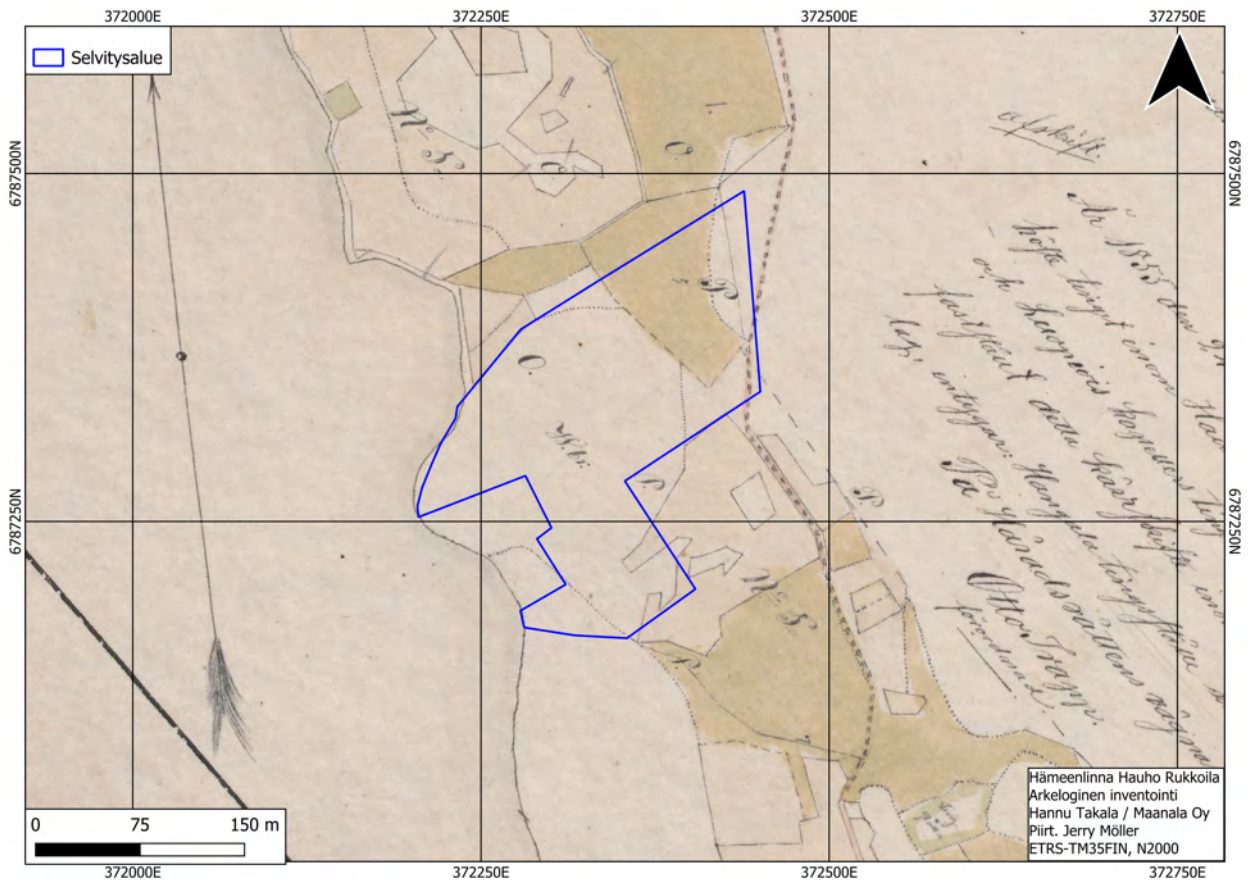
Kohdetta ja sen ympäristö tarkasteltiin myös rinnevalovarjosteiden sekä maaperäkartan avulla. Rinnevalovarjosteissa kohteen alueella ei havaittu mitään normaalista poikkeavaa. Maaperäkarttojen mukaan selvitysalueen keskellä oleva mäki on hiekkamoreenia ja sitä ympäröi rantakerrostuma, joka muuttuu selvitysalueen ulkopuolisilla pelloilla saveksi.

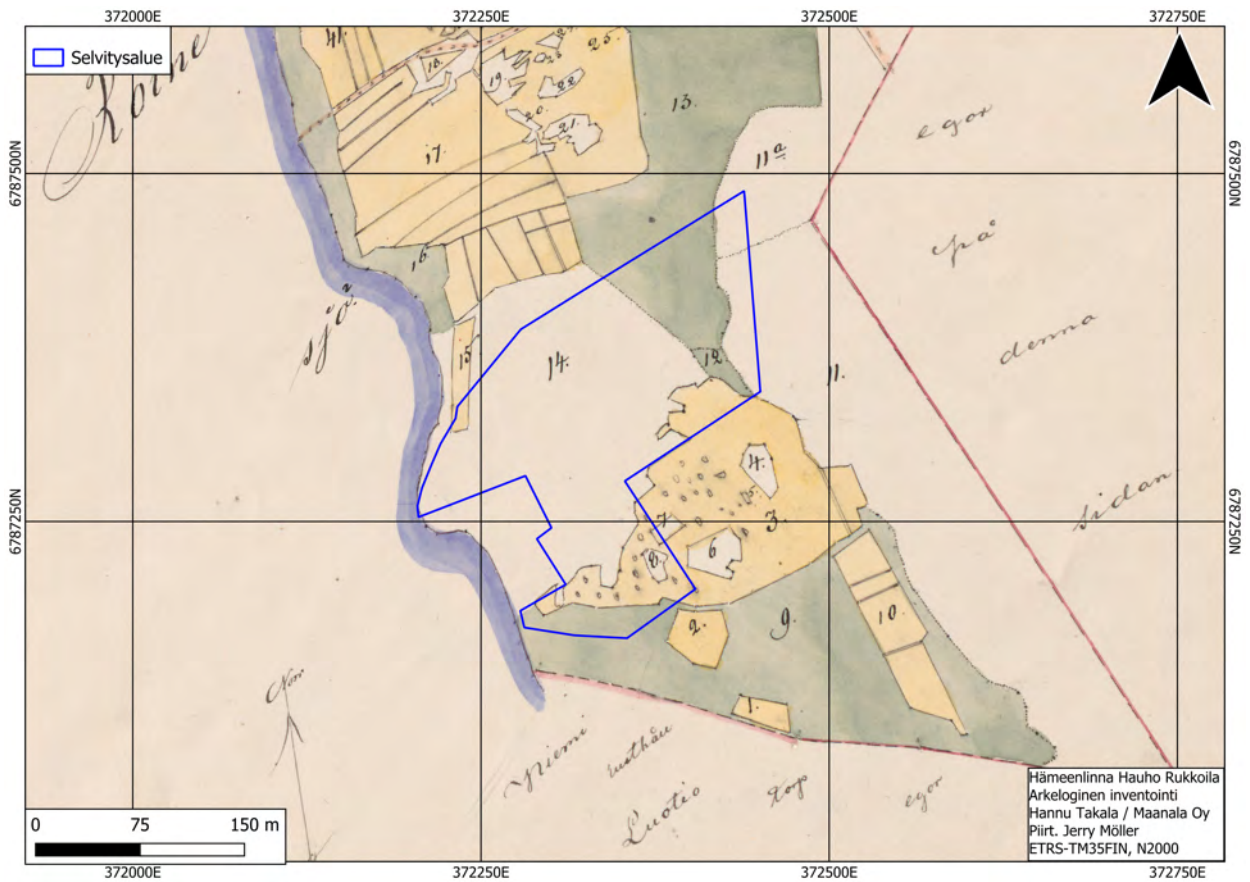
Kuva 3. Ote vuoden 1762 tiluskartasta (Forbus).

Kuva 4. Ote vuosien 1763-1848 isojakokartasta (Hägström ja Forbus).

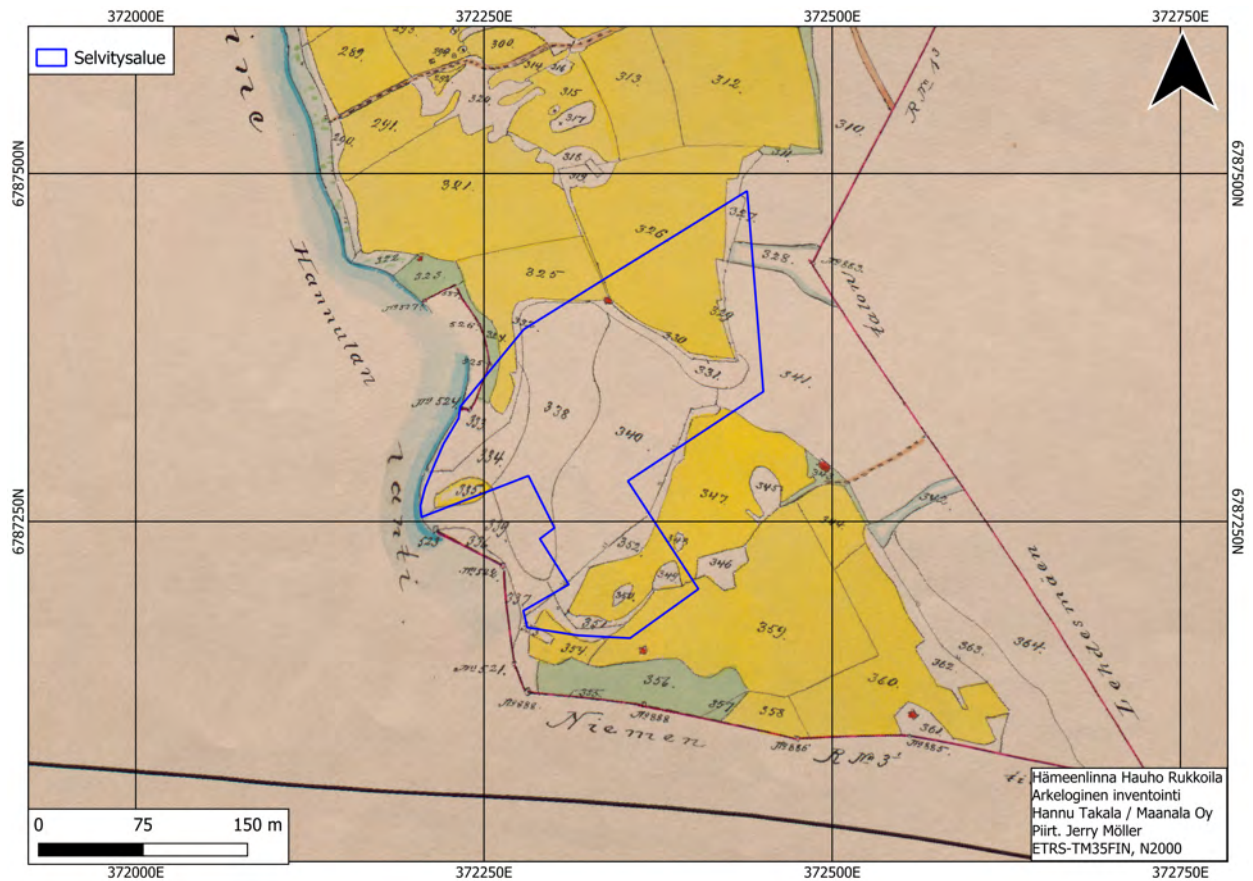

Kuva 5. Ote vuosien 1763-1848 isojakokartasta 2 (Hägström ja Forbus).

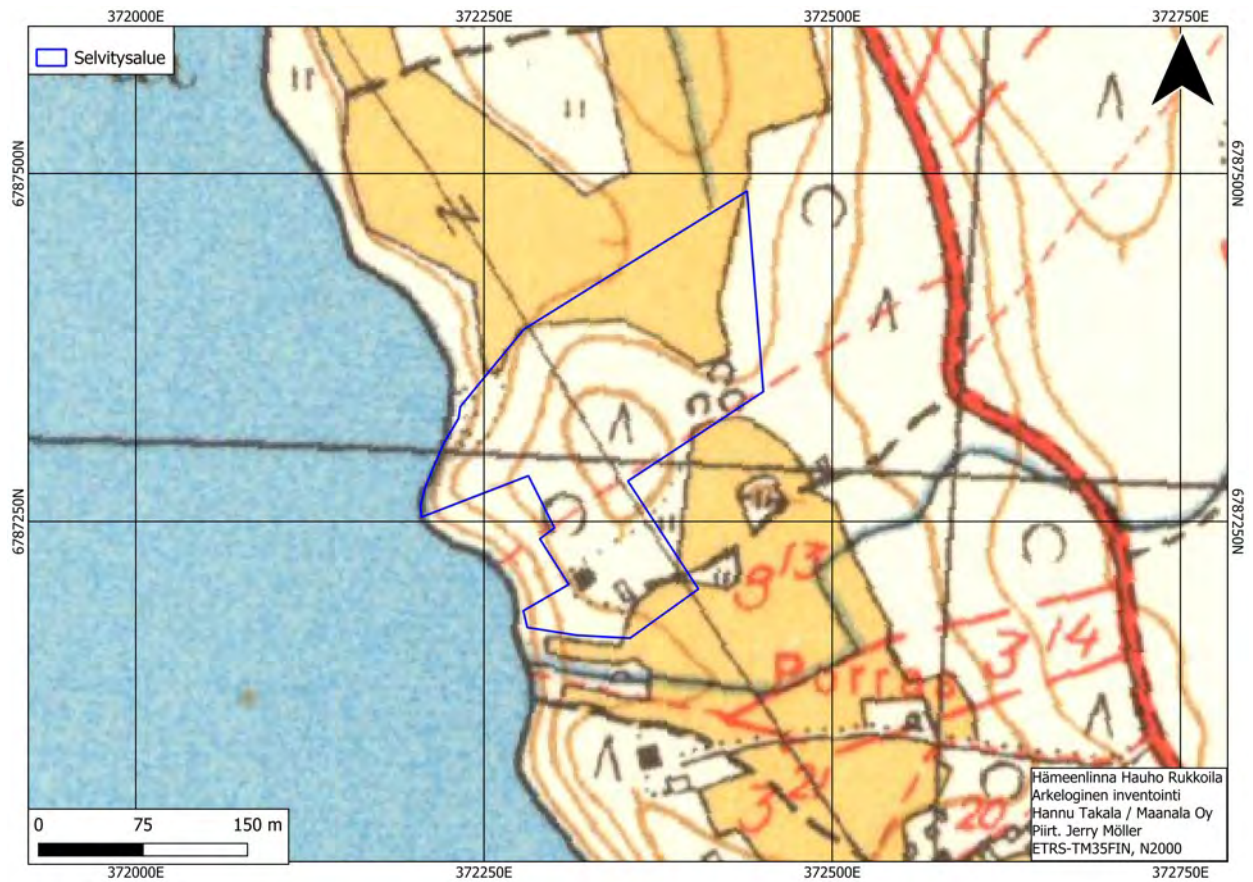

Kuva 6. Ote vuoden 1861 tiluskartasta (Jernström).

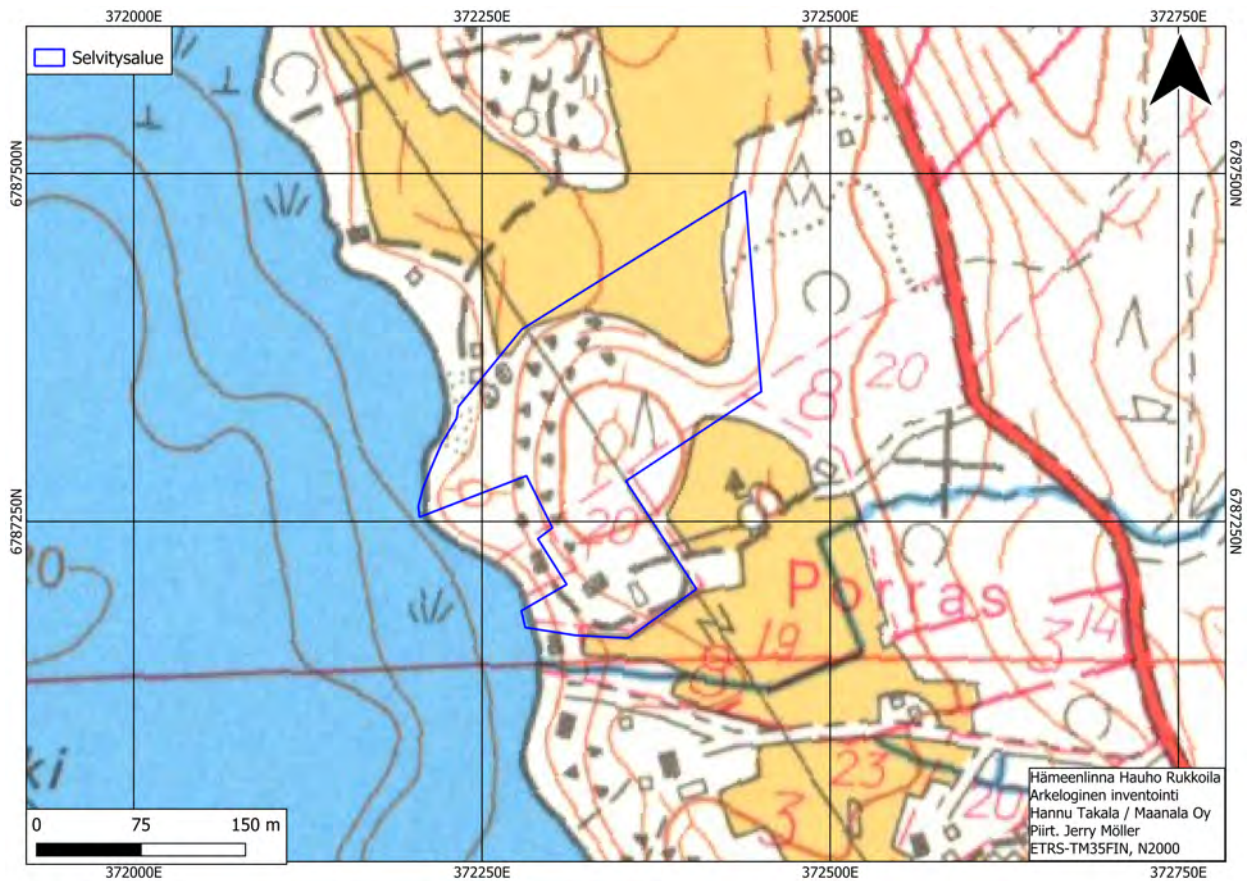
MAANALA

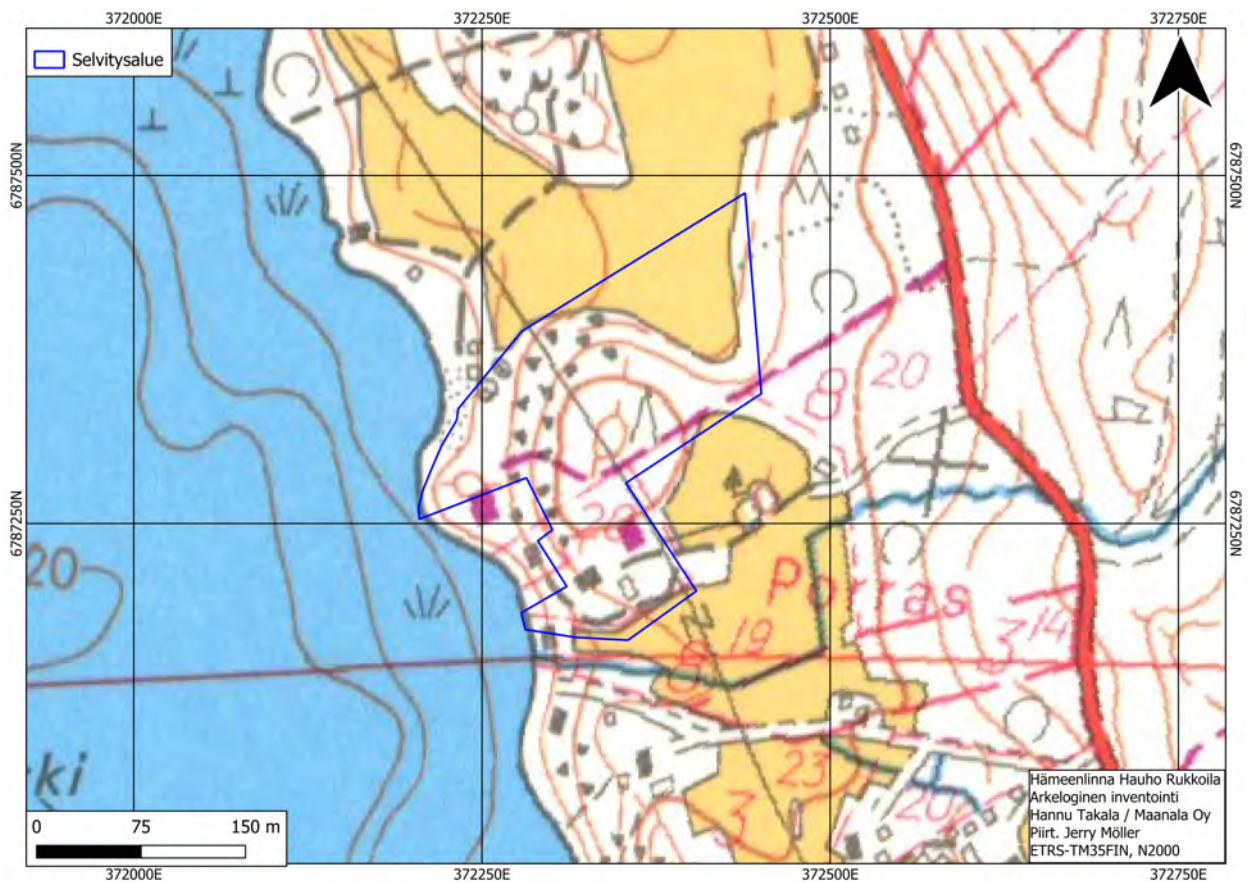
Kuva 7. Ote vuoden 1916 tiluskartasta (Sarlin).

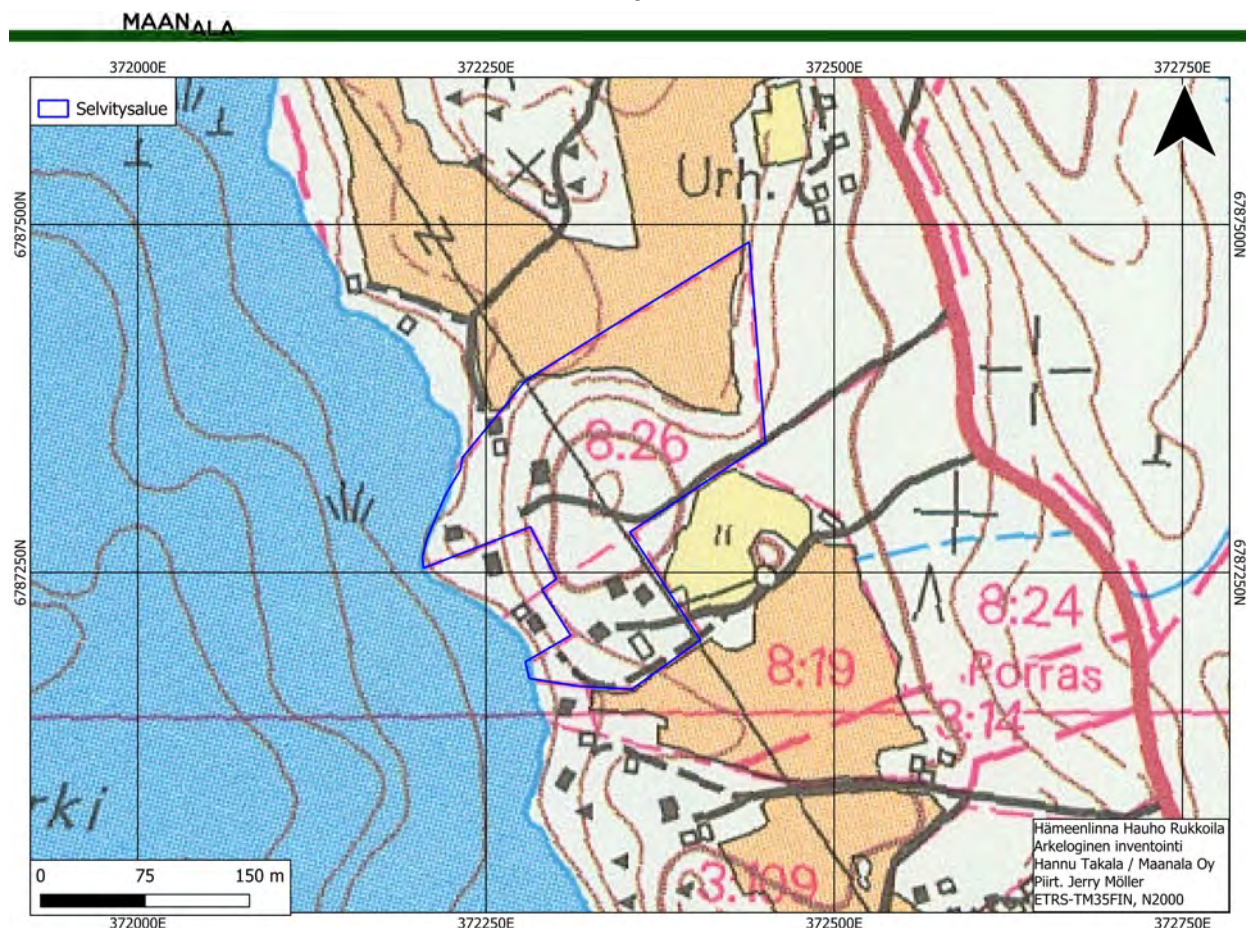
Kuva 8. Ote vuoden 1957 peruskartasta (Karttalehti 2132 11).

Kuva 9. Ote vuoden 1977 peruskartasta (Karttalehti 2132 11).

Kuva 10. Ote vuoden 1986 peruskartasta (karttalehti 2132 11).

Kuva 11. Ote vuoden 1997 peruskartasta (karttalehti 2132 11).

3. Inventointi

Inventointi aloitettiin alueeseen tutustumisen jälkeen selvitysalueen koillisosassa olleen pellon tutkimisella. Pelto oli inventointihetkellä avoin äestyksen jäljiltä ja olosuhteet pintapoiminnalle hyvät. Paikalta on aikaisemmin löytynyt rautakautista keramiikkaa (muinaisjäänösrekisterin kohde Hannula 1).

Pelto tutkittiin pintapoimintana kauttaaltaan, mutta sen pinnalla ei kyetty erottamaan värjäymiä tai muita anomalioita, jotka olisivat viitanneet asuinpaikkakerrostumiin tai muuhun toimintaan. Myöskään yhtään arkeologiseen kulttuuriperintään kuuluvaa irtolöytä ei koko pellon alueelta havaittu. Ainoat löydöt olivat modernin tiiliskiven pieniä, murskaantuneita kappaleita sekä muutama pala modernia fajanssia. Löytöjä ei otettu talteen.

Pintapoiminnan lisäksi pellolle tehtiin useita kairauksia, joiden mukaan maalaji pellolla oli savea – noin 25 cm paksun kyntökerroksen alta alkoi puhdas pohjasavi. Kairausten lisäksi pellon kulmaan, potentiaaliselle asuinpaikka-

terassille kaivettiin myös yksi 50 x 65 cm kokoinen koekuoppa (X: 6787372.20, Y: 372406.60, Z: n. 92, 5 m). Koekuopassa oli 30 cm paksu savinen kyntökerros, jonka alla alkoi koskematon pohjamaa, joka oli kullankeltaista hienoa hietaa. Koekuopassa ei havaittu merkkejä esihistoriallisen tai historiallisen ajan asutuskerrostumista tai muista rakenteista.

Kuva 12. Pellon reunaan kaivettu koekuoppa oli puhdas. Kuva etelästä, Hannu Takala, Maanala Oy.

Pintapoiminnan lisäksi pellonpientareet ja ojat käytiin läpi, mutta niistäkään ei tehty arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyviä havaintoja.

Selvitysalueen keskikohtaa hallitsee ympäristöään korkeammalle kohoava pienialainen, sekametsää kasvava mäki, jonka päällä sekä etelä- ja länsirinteillä on useita asuinrakennuksia hoidettuine pihapiireineen sekä pihateineen. Mäki on kauttaaltaan erittäin kivikkoisen ja maaperä moreenia/karkeaa soraa.

Mäki kierrettiin tarkasti, sitä kairattiin arkeologin T-piikkikairalla ja sopiville terrassimaisille

kohdille kaivettiin lapionpistoja/pieniä koe-kuoppia. Merkkejä maanalaisista kulttuurikerrostumista tai muista muinaismuistolain tarkoittamista rakenteista ei löytynyt eikä rikkoutuneista maastonkohdista havaittu myöskään yhtään esihistoriallisen tai historiallisen ajan irtolöytöä.

Selvitysalueeseen kuuluneet järvenrannat olivat niin rakennettuja, ettei tutkimuksia voitu ulottaa mäen rinteiden alaosiin.

Kuva 13. Selvitysalueen koillisosan peltoaukeaa. Simeon Rissanen kaivaa koekuoppaan pellon reunaan. Kuva koillisesta, Hannu Takala, Maanala Oy.

Kuva 14. Selvitysalueen keskellä olleen mäen pohjoisreunaa. Kuva idästä, Hannu Takala, Maanala Oy.

Kuva 15. Mäen kivikkoista itäreunaa ja siinä olevia pienialaisia tasanteita, joita tutkittiin kairaamalla. Koekuoppien kaivaminen kiviseen maaperään ei onnistunut. Kuva idästä, Hannu Takala, Maanala Oy.

Kuva 16. Mäen kaakkoon ja etelään laskevat rinteet olivat vähäkivisiä ja niihin päästiin kaivamaan lapiopistoja. Kuva etelästä, Hannu Takala, Maanala Oy.

Kuva 17. Läntisimmät osat selvitysalueesta järven rannalla olivat rakennettuja sekä hoidettuja pihapiirejä. Kuva koillisesta, Hannu Takala, Maanala Oy.

4. Yhteenveto

Selvitysalue tutkittiin intensiivisesti kahden hengen voimin toukokuussa. Pintapoiminnan lisäksi alueen rikkoutuneet maastokohdat tarkistettiin ja paikalle kaivettiin sekä pieniä lapiopistoja että koekuoppia sen lisäksi että aluetta tutkittiin tiuhaan arkeologin T-piikkikairalla. Mitään arkeologiseen kulttuuriperintöön viittaavaa ei selvitysalueelta kyetty löytämään.

Pellolla kyntäminen on ulottunut pohjamaahan saakka ja mahdollisesti tuhonnut kaikki jäänteet esihistoriallisesta asutuksesta Hannula 1-löytöpaikan läheisyydestä. Metsämaalta ei myöskään tehty havaintoja. Selvitysalueen rannat ovat kokonaan rakennetut ja hoidettuja pihamaita, joissa ei ollut enää edellytyksiä tutkimukselle.

Lahdessa 4.6.2025

Hannu Takala, FT
Arkeologi, Maanala Oy

5. Lähteet

Häggström, P ja Forbus, A. 1763–1848. Karta öfver Sodjala, Portas, Lähdesmäki, Joki-ois, Ruckola, Sappis och Mustila byars ägor belägne uti Hauho socken nedre Hollola Härad och Tavastehus Län. Maanmittaushallituksen uudistusarkisto, Kansallisarkisto.

Forbus, A. 1762. Charta Första dekeb Ower Ruckola Bys ägor uti Tavastehus Län Nedre Hollola Härad och Hauho Pastorat Belagne. Maanmittaushallituksen uudistusarkisto, Kansallisarkisto.

Jernström, G, A. 1861. Karta ofver Hannula Förrare boställets ägor i Ruckola by Af Hauho Socken Nedre Hollola härad och Tavastehus Län. Maanmittaushallituksen uudistusarkisto, Kansallisarkisto.

Sarlin, J. 1916. Kartta Hannulan Majoittajan sotilasvirkatalon kaikista tiluksista Rukkoilan kylässä Hauhon Pitäjässä ja kihlakunnassa Hämeen lääni. Maanmittaushallituksen uudistusarkisto, Kansallisarkisto.

Peruskartta 1957. *Karttalehti 2132 11 Hauho*. Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1977. *Karttalehti 2132 11 Hauho*. Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1986. *Karttalehti 2132 11 Hauho*. Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1997. *Karttalehti 2132 11 Hauho*. Maanmittauslaitos.

Liitekartta

